

Vrhovni štab donio je 20. siječnja 1944., odluku da se Vis odsudno brani. Otok vinogradara i ribara postao je neosvojiva tvrđava, nepobjediva kamena lađa na pučini.

Dana 21. veljače 1944., stigla je zapovijed iz Vrhovnog štaba NOVJ da se „obrani Vis“. Vis je u strategiji NOB-a prva „neosvojiva tvrđava“. Na Visu se nalazila 26. dalmatinska divizija s 1. 11. i 12. brigadom, onda s 13. brigadom pa kasnije 3. prekomorskom brigadom. U Italiji su formirane 1. prekomorska, pa 2. prekomorska brigada, sastavljene od interniraca, najviše Istrana, pa Slovenaca i nešto Crnogoraca i drugih. Ove su dvije brigade prebačene na Vis, a onda na kopno i sjevernu Dalmaciju. Prva prekomorska brigada bila je nešto malo angažirana na Korčuli. Otok je snažno utvrđen i organizirana je protudesantna obrana od nekoliko obrambenih linija. Na Visu je izgrađen aerodrom koji je služio kao baza savezničkom zrakoplovstvu, a kasnije i avijaciji Narodnooslobodilačke vojske.

Na Vis su postupno dolazile savezničke snage, jer je maršal Tito to odobrio. Najprije je 16. veljače 1944., stigao britanski 2. komandni odred, kojim je zapovijedao potpukovnik Jack Churchill. Onda je 28. veljače stigao britanski 43. komandni odred pomorske pješadije, 15. ožujka dolazi Štab britanske 2. brigade za specijalne namjene pod zapovjedništvom pukovnika Toma Churchilla (to su dva brata, ali nisu u srodstvu s britanskim premijerom W. Churchillom). Po odobrenju Vrhovnog štaba, u obrani Visa sudjelovale su i savezničke snage u jačini od oko 2000 ljudi, a u Komiži na Visu imao je svoju bazu odred savezničkih motornih topovnjača i torpednih čamaca.

Od početka 1944., Vis je glavna pomorska baza Mornarice Narodnooslobodilačke vojske. Na otoku se nalazio Štab Mornarice i Štab 4. Pomorsko-obalskog sektora. Tu su bile flotile naoružanih brodova, patrolnih čamaca i desantnih brodova kao i transportni brodovi Mornarice Narodnooslobodilačke vojske. Na Visu su se nalazile i mornaričke tehničke službe i glavne remontne baze. Tu su održavani tečajevi za školovanje vojnoga kadra Narodnooslobodilačke vojske Hrvatske.

Vis je, nadalje, bio centar veza sa savezničkim snagama i bazama Narodnooslobodilačke vojske u Italiji, kao i s bazama operativnih jedinica na jadranskim otocima i obali. Istodobno, Vis je bio i sjedište oblasnih rukovodstava za otočko područje.

B. M.